

PRAKTICKÁ PRAVIDLA PRO IMPROVIZACI TENZE A STUPNICE

(text pro jazzové workshopy)

Akordické tóny: 1, 3 (b3), 5 (b5,#5), 7 (maj7,zm.7)

Tenze (v zásadě: dur - 9,13; moll - 9,11)

9 - všechny akordy (výjimka IIIIm7 a většina m7b5)

b9, #9 - pouze dom7,

11 - pouze moll (m7, m7b5, zm7)

#11 - pouze dur (maj7, maj7+, dom7)

b13 - dom7, m7b5, dim7

13 - dur, výjimečně moll (IVm7)

kombinace tenzí: 9/b9#9 (nekombinovat v.9 s alterovanou b9, #9)

5/b5#5 (nekombinovat č.5 s alterovanou b5, #5)

#11 a 5 nebo 5 a b13 (lze kombinovat s ohledem na úpravu)

Akordické stupnice (proložení akordů stupnicemi)

všechny maj7 - lydická 9,#11,13 (pouze Imaj7 – jónská 9,13)

všechny m7 - dórská 9,11 (pouze VIm7 v dur a Im7 v moll – aiolská 9,11
a IIIIm7 – frygická 11)

všechny m7b5 - lokrická 11,b13 (pouze IIm7b5→Imaj7 a VIm7b5 – lokrická9)

všechny zm7 - zmenšená 1,1/2,1,1/2... (bez nediat. tenzí)

V7 - mixolydická (9,13) a dalších 7 možností podle situace:

moll melodická o 5 níž (9,b13); lydická b7 (9,#11,13),

dur harmonická o 5 níž (b9,#9,13); celotónová (9,b5,#5);

moll harmonická o 5 níž (b9,#9,b13), zmenšená (b9,#9,#11,13);

alterovaná (b9,#9,#11,b13)

v zásadě platí (i mimotonálně):

dom7 do dur - mixolydická 9,13

dom7 do moll - moll harmonická o 5 níž (mixo b9,#9,b13) nebo
alterovaná

všechny subV7 - lydická b7 (9,#11,13) (subV7=tritónová substituce dom7)

všechny dom7 s nedom. funkcí (nerozvádí se o 5 nebo 1/2 níž) - lydická b7
nebo mixolydická

dom7+ - celotónová (9, b5, #5)

I7 a IV7 v blues - bluesová (1, b3, 3, b5, 5, 6, b7)

dom7 b9#9#11,13 - zmenšená 1/2,1,1/2,1... (pouze do dur)

maj7+ - lydická #5

mmaj7 - moll melodická (moll harmonická)

Stačí znát jen čtyři stupnice (!):

1) **Durová** (jónská)

- lydická je durová o 4 níž
- dórská je durová o tón níž
- mixolydická (9,13) je durová o 5 níž
- aiolská je durová o m.3 výš
- lokrická je durová o 1/2 tón výš
- frygická je durová o v.3 níž

2) **Moll melodická** (i dolů v.6 a v.7)

- alterovaná je moll melodická o 1/2 tón výš
- lydická b7 je moll melodická o 4 níž
- (moll melodická o 5 níž - mixo b13 je moll melodická o 5 níž)
- (dur harmonická o 5 níž - mixo b9 je moll melodická o tón níž)
- (moll harmonická o 5 níž - mixo b9,b13 se nahrazuje alterovanou)
- lokrická 9 je moll melodická o m.3 výš
- lydická #5 je moll melodická o m.3 níž

3) **Celotónová** (samé celé tóny) – vhodná vždy pro šest dom7+(9,b5,#5)

(C7+, D7+, E7+, Gb7+, Ab7+, Bb7+....)

4) **Zmenšená** (půltón, celý tón, ... - PTCT)

- vhodná vždy pro čtyři dom7(b9,#9,#11,13)

na zm7 (C7, Eb7, Gb7, A7....) a

(celý tón, půltón, ... - CTPT) – vhodná pro zm7 (bez nediát. tenzí)

Úžití pentatoniky (durové) – 12356 (c d e g a):

maj7 - o 5 výš (nebo od primy)

maj7(#11) - o tón výš (o 5 výš, od primy)

maj7+ - o tón výš

m7 - o m.3 výš (o tón níž)

m7b5 - o v.3 níž

mmaj7 - o 4 výš

V7, V7(#11) - od primy

V7sus - o tón níž, o 4 výš

V7(b13) - o tón níž

V7(#9) - o m.3 výš

V7(b9#9b13) - o v.3 níž, o 1/2 výš

V7(alt) - o zv.4 výš

---

zm7 - pentatonika nejde (zmenšená CTPT)

V7+ - pent. nejde (celotónová)

V13(b9#9#11) - pent. nejde (zmenšená PTCT)